
Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:2

Domprostens ställning, uppdrag och tillsättning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas avsnitt 4 om domprostens ställning, uppdrag och tillsättning i kyrkostyrelsens skrivelse 2013:3. Förslaget i skrivelsen, som tillstyrks av utskottet, innebär att det ska ske samråd mellan kyrkorådet som arbetsgivare och stiftsstyrelsen vid beslut om tillsättning av ett längre vikariat på en befattning som domprost och före en eventuell begäran om befogenhetsprövning avseende en domprost.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) enligt *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2013:3 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 4 Domprostens ställning, uppdrag och tillsättning

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1) att 5 kap. 4 § och 34 kap. 12 § samt rubriken närmast före 34 kap. 12 § ska ha följande lydelse. (Se *bilaga 1*)

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över KsSkr 2013:3 i Ln 2013:9y, *bilaga 2*.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över KsSkr 2013:3 i Kr 2013:3y, *bilaga 3* och Kr 2013:12y, *bilaga 4*.

Bakgrund

Utredning

Kyrkostyrelsen konstaterade i sin skrivelse 2012:5 *Strukturfrågor* att förslag i skrivelsen skulle kunna komma att påverka domprostens ställning och uppgifter, särskilt i de fall domkyrkoförsamlingar ingår i flerpastoratssamfälligheter. Mot den bakgrunden tillsatte kyrkostyrelsen i september 2012 en utredning med uppgift att bl.a. göra en översyn av vissa frågor rörande befattningen som domprost. Utredningens förslag angående domprosten lades fram i betänkandet (Svenska kyrkans utredningar 2013:1) *Domprostens ställning, uppgifter och tillsättning*.

Efter remissbehandling av utredningen har kyrkostyrelsen i sin skrivelse 2013:2 lagt fram de förslag angående domprosten som tas upp i detta betänkande.

Bestämmelser om domprost i kyrkoordningen

I 5 kap. 2 § i kyrkoordningen sägs att domprosten är kyrkoherde för den församling där stiftets domkyrka är belägen. Vad gäller uppgifterna som kyrkoherde finns ingen skillnad mellan en domprost och andra kyrkoherdar. Samma gäller beträffande behörighetsbestämmelserna i 34 kap. 9 §. Ifråga om tillsättningsförfarandet gäller dock särskilda förhållanden som innebär att domprosten tillsätts av en tillsättningsnämnd där såväl den lokala arbetsgivaren – församlingen eller pastoratet – som stiftet genom stiftsstyrelsen utser ledamöterna, 34 kap. 12 §. Vid tillsättning på ett vikariat är det dock stiftsstyrelsen som beslutar vem som ska utses, 5 kap. 3 §. Stiftets direkta delaktighet i tillsättningen hör samman med att domprosten utöver att vara kyrkoherde har vissa stiftsuppgifter. Det som är kyrkoordningsreglerat är i första hand domprostens uppgift att vara vice ordförande i domkapitlet, 9 kap. 1–2 a §§, och att vara biskopens ersättare som ledamot i stiftsstyrelsen, 7 kap. 12 §.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsen, liksom utredningen, diskuterar på ett övergripande plan ordningen med att i befattningen som domprost förena uppgiften som kyrkoherde och vissa stiftsuppgifter. Man menar, med stöd från remissinstanserna, att denna ordning bör bestå.

I kyrkostyrelsens skrivelse finns i huvudsak två konkreta förslag. De avser dels tillsättning av vikarierande domprost, dels befogenhetsprövning. Kyrkostyrelsens förslag beträffande tillsättning av domprost innebär att stiftsstyrelsen får en kyrkoordningsreglerad skyldighet att samråda med kyrkorådet innan man utser en vikarierande domprost. Ett motiv för detta förslag är att det markerar, att domprosten är av stor betydelse både för stift och för församling. Detsamma sägs om det ytterligare förslag som läggs fram i skrivelsen.

Skrivelsens andra förslag innebär att ett kyrkoråd före en ansökan hos domkapitlet om befogenhetsprövning avseende en domprost ska samråda med stiftsstyrelsen. Befogenhetsprövningen, som regleras i 31 kap. 14 § i kyrkoordningen, innebär att kyrkorådet innan man fattar ett beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering av en präst eller beslut om disciplinär åtgärd mot en präst, ska ha en prövning från domkapitlet av att beslutet inte strider mot kyrkoordningens regler om tillsyn från biskop och domkapitel vad gäller lära, utövande av vinningstjänsten och efterlevnad av vinningslöften. I kyrkoordningskommentaren avseende befogenhetsprövning i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte noterades, att det med hänsyn till de tidsgränser som enligt lag och avtal finns för att vidta åtgärder av uppräknat slag blir nödvändigt med en skyndsam handläggning i alla instanser. Som motiv för förslaget i årets skrivelse anför kyrkostyrelsen, utöver den tidigare nämnda markeringen av domprostens betydelse för såväl stift som församling, att det är rimligt att samråd ska ske när eventuella arbetsrättsliga åtgärder är aktuella eftersom tillsättning av domprost sker i samverkan mellan stift och församling.

Övriga utredningsförslag har inte lett till några förslag från kyrkostyrelsens sida. Det gäller bl.a. utredningens förslag om en kyrkoordningsreglering av befattningar som biträdande kyrkoherde och som domkyrkokaplan. Kyrkostyrelsen menar att detta är frågor som kan hanteras lokalt utan närmare reglering i kyrkoordningen.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsen förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) enligt *bilaga 1*.

Kyrkostyrelsen föreslår i den del av skrivelsen 2013:3 som behandlas i detta betänkande två mindre ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om domprost. Båda ändringarna avser samverkan mellan stiftet och domprostens församling eller pastorat. Ordningen med en särskild tillsättningsnämnd med ledamöter utsedda av stiftsstyrelse och kyrkoråd samt med biskopen som ordförande är ett påtagligt uttryck för denna samverkan.

Det första förslaget i skrivelsen innebär att det i kyrkoordningen ska införas bestämmelser om samråd mellan stiftsstyrelse och kyrkoråd när ett vikariat som varar längre än tre månader ska tillsättas. Det är stiftsstyrelsen som har beslutanderätten och som åläggs en samrådsskyldighet med kyrkorådet som är domprostens arbetsgivare. Läronämnden framhåller i sitt yttrande Ln 2013:9y att det är konsekvent utifrån domprostens särskilda ställning att tillsättning av ett längre vikariat sker genom ett samspel mellan stift och församling. Vi delar den bedömningen och föreslår därmed att kyrkostyrelsens förslag ska genomföras.

Det andra förslaget gäller en samrådsskyldighet från kyrkorådets sida om den situationen skulle uppstå att man avser att begära en befogenhetsprövning hos domkapitlet. En sådan prövning ska domkapitlet göra före ett beslut från kyrkorådets sida om uppsägning, avskedande, omplacering eller beslut om disciplinär åtgärd. På ett motsvarande sätt som ifråga om en tillsättning tills vidare eller vid ett längre vikariat finns goda skäl för samråd beträffande en så ingripande åtgärd som en befogenhetsprövning. En komplicerande faktor i detta sammanhang, som också Kyrkorättsutskottet pekar på i sitt yttrande Kr 2013:3y, är den förlängning av handläggningstiden som därmed kan uppstå. Det finns arbetsrättsligt betingade tidsgränser som kan vara nödvändiga att följa. En uppsägning på grund av personliga skäl får inte enbart ske av orsaker som arbetsgivaren har känt till mer än två månader före underrättelsen om uppsägningen som lämnades till arbetstagaren. Vid sidan av tidsgränser gäller också att det kan medföra stora påfrestningar på förtroendet som domprost och ställningen som arbetsledare om det blir en långt utdragen tid mellan ett första beslut om samråd om befogenhetsprövning och ett slutligt beslut om den åtgärd som befogenhetsprövningen avser.

Vi har prövat möjligheten till en alternativ formulering av de föreslagna bestämmelserna om samråd i 34 kap. 12 § sista stycket. Det skulle innebära att kyrkorådet ska samråda med stiftsstyrelsen inför en begäran om befogenhetsprövning om inte särskilda skäl talar däremot. Huvudbestämmelsen skulle innebära att man ska genomföra ett samråd. Skulle det av tidsskäl bedömas att det inte var möjligt att genomföra skulle samrådsförfarandet kunna utgå. Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över detta i Kr 2013:13y, *bilaga 4*. Trots att Kyrkorättsutskottet inte direkt har avstyrkt vår alternativa formulering har våra förnyade överväganden lett fram till att vi inte föreslår någon ändring i den av kyrkostyrelsen föreslagna texten. Motiv för detta är följande.

Det är främst vid uppsägning av personliga skäl som det finns risk för att gällande tidsfrister blir svåra att hantera. Även när man ser det som en ren undantagssituation bör man så långt möjligt utforma bestämmelserna så att de är tillämpliga också i ett sådant fall. Om det blir fråga om befogenhetsprövning avseende en uppsägning av personliga skäl kan förutsättas att situationen är sådan, att det är känt sedan en längre tid att problem föreligger. I regel har man före en så drastisk åtgärd prövat andra tänkbara lösningar. Biskop och stifts-

styrelse torde känna till situationen och därmed kan man ha beredskap att snabbt agera. Härtill kommer att man i regel behöver ha bestämmelser i en delegationsordning eller på annat sätt ha kommit överens om hur man hanterar brådskande ärenden som måste hanteras trots att det inte är möjligt att sammankalla stiftsstyrelsen i dess helhet.

Uppsala den 26 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Christina Blomqvist, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andréén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenquist, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Rune Wallmyr, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1) att 5 kap. 4 § och 34 kap. 12 § samt rubriken närmast före 34 kap. 12 § ska ha följande lydelse.¹

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***5 kap. Kyrkoherden**

3 § Kyrkoherden beslutar i vilken turordning församlingens övriga präster ska träda in som vikarie-
rande kyrkoherde när det är fråga om ett vikariat om högst tre månader. I turordningen får också tas in andra präster som enligt kyrkorådets, kyrkonämndens eller pastoratsnämndens beslut får anlitas som vikarierande kyrkoherde.

Finns det ingen som kan träda in som vikarie enligt turordningen utser istället kyrkorådet, kyrkonämnden eller pastoratsnämnden vikarie.

För längre vikariat än som anges i första stycket, utser kyrkorådet, kyrkonämnden eller pastoratsnämnden vikarie och, om det är fråga om vikarie för domprost, stiftsstyrelsen.

4 § Kyrkoherden beslutar i vilken turordning övriga präster i församlingen eller pastoratet ska träda in som vikarierande kyrkoherde när det är fråga om ett vikariat om högst tre månader. I turordningen får också tas in andra präster, som enligt kyrkorådets beslut får anlitas som vikarierande kyrkoherde.

Finns det ingen som kan träda in som vikarie enligt turordningen utser istället kyrkorådet vikarie.

För längre vikariat än som anges i första stycket, utser kyrkorådet vikarie och, om det är fråga om vikarie för domprost, stiftsstyrelsen *efter samråd med kyrkorådet*.

34 kap. Kyrkans anställda**Tillsättning av domprost**

12 § En befattning som domprost ska tillsättas av en tillsättningsnämnd.

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande.

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett flerförsamlingspastorat utser i stället

Tillsättning av domprost *m.m.*

12 § En befattning som domprost ska tillsättas av en tillsättningsnämnd.

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande.

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrko-

¹ Den föreslagna lydelsen har anpassats till det ändringsbeslut som 2012 års kyrkomöte har fattat och som träder i kraft den 1 januari 2014 (SvKB 2012:14). Bara nu föreslagna ändringar är kursiverade.

kyrkonämnden eller, om en sådan finns, pastoratsnämnden tre ledamöter i nämnden. För ledamöterna utses lika många ersättare. Stiftsstyrelsen utser även en ersättare för biskopen som ledamot.

Ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden ska väljas bland ledamöter och ersättare i det organ som förrättar valet.

Följande bestämmelser om kyrkorådet i en församling ska tillämpas på tillsättningsnämnden:

- 4 kap. 18 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 19 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 4 kap. 20 § om beslutsföret,
- 4 kap. 22 och 22 a §§ om jäv, och
- 4 kap. 23 § om ärendenas avgörande och protokoll.

Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på pastoratets anslagstavla.

råd tre ledamöter i nämnden. För ledamöterna utses lika många ersättare. Stiftsstyrelsen utser även en ersättare för biskopen som ledamot.

Ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden ska väljas bland ledamöter och ersättare i det organ som förrättar valet.

Följande bestämmelser om kyrkorådet ska i tillämpliga delar gälla för tillsättningsnämnden:

- 4 kap. 13 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 14 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 4 kap. 15 § om beslutsföret,
- 4 kap. 16 och 17 §§ om jäv, och
- 4 kap. 18 § om ärendenas avgörande och protokollet.

Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på domkyrkoförsamlingens eller, om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, pastoratets anslagstavla.

Inför beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering och beslut om disciplinär åtgärd som avser domprost ska, innan ansökan görs om befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 §, kyrkorådet samråda med stiftsstyrelsen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2014.

Tillsättning av domprostvikarie

Läronämndens yttrande över KsSkr 2013:3 Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Tillsättningen av domprost sker genom en tillsättningsnämnd gemensam för församling och stift. Det är konsekvent utifrån domprostens särskilda ställning att tillsättning av ett längre vikariat också sker genom ett samspel mellan stift och församling. Läronämnden hänvisar till sitt tidigare yttrande Ln 2001:17y:

Läronämnden vill framhålla att formerna för tillsättning av domprost måste bestämmas av domprostens i kyrkoordningen och traditionen bestämda uppdrag att vara domkapitlets vice ordförande och biskopens ersättare som ledamot i stiftsstyrelsen med den teologiska och pastorala kompetens och det förtroende i stiftet som detta förutsätter. Domkyrkan är ett historiskt och aktuellt tecken för Svenska kyrkans episkopala struktur och har i stiftet en betydande roll i mötet med samhälle och kultur och i den liturgiska och pastorala utvecklingen i stiftet. Också detta måste vägas in vid val av former för tillsättning av domprost.

Uppsala den 21 augusti 2013

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Antje Jackelén, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2013:3y

Domprostens ställning, uppdrag och tillsättning

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse 2013:3, avsnitt tre.

I skrivelsen föreslås att det införs ett uttryckligt krav på samråd när domprost-vikarie ska utses för tid längre än tre månader samt innan ansökan om befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 § i kyrkoordningen görs inför beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering och beslut om disciplinär åtgärd som avser domprost.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot den föreslagna ändringen. Kyrkorättsutskottet noterar dock att bestämmelsen om samråd vid befogenhetsprövning kan medföra vissa praktiska problem med hänsyn till de arbetsrättsliga tidsfrister som en arbetsgivare har att förhålla sig till.

Uppsala den 25 september 2013

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Vanja Björsson, Jan-Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Christina Andersson, Anki Erdmann, Mikael Härdig, Anna-Karin Westerlund, Johan Carlsson, Stig-Göran Fransson, Anders Roos, Thelma Olsson Bylin, Karl-Gunnar Svensson, Vivianne Wetterling och Anna Malmqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Lagerman, Carola Björkman, Louise Callenberg, Jörgen Silén, Gunnar Bredin, Lena Lindström, Anneli Rosén, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Domprostens ställning, uppdrag och tillsättning

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets kompletterande yttrande till Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag till ändrad lydelse av skrivelse 2013:3, avsnitt tre.

Kyrkorättsutskottet har tidigare yttrat sig över kyrkostyrelsens förslag (Kr 2013:3y) och då noterat att den av kyrkostyrelsen föreslagna bestämmelsen om samråd vid befogenhetsprövning kan medföra praktiska problem med hänsyn till de arbetsrättsliga tidsfrister som en arbetsgivare har att förhålla sig till.

Tillsyns- och uppdragsutskottet har därefter begärt yttrande över ett förslag till justerad lydelse i 34 kap. 12 § sjunde stycket, enligt följande (föreslagen justering kursiverad).

Inför beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering och beslut om disciplinär åtgärd som avser domprost ska kyrkorådet, *om inte särskilda skäl talar däremot*, innan ansökan görs om befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 § samråda med stiftsstyrelsen.

Tillsyns- och uppdragsutskottet har i huvudsak anfört följande skäl till den föreslagna justeringen. Syftet med tillägget om särskilda skäl är att öppna en möjlighet att hantera en situation där tidsfrister i det arbetsrättsliga regelsystemet medför att det inte finns tidsutrymme för ett formellt samrådsförfarande. Det skulle kunna vara fråga om uppsägning av personliga skäl som inte får ske enbart av orsaker som arbetsgivaren har känt till mer än två månader före underrättelsen om uppsägningen lämnas till arbetstagaren. Med särskilda skäl avses alltså bara sådana undantagssituationer där ett formellt samrådsförfarande inte är möjligt på grund av sådana praktiska problem som Kyrkorättsutskottet har pekat på i sitt yttrande.

Kyrkorättsutskottet ifrågasätter behovet av den föreslagna ändringen av bestämmelsen. Befogenhetsprövning för att pröva en uppsägning av personliga skäl är en så ingripande åtgärd att man om ett sådant fall uppkommer borde kunna kalla stiftsstyrelsen till ett extra sammanträde.

Uppsala den 26 september 2013

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Bengt Stigner, sekreterare

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Vanja Björsson, Jan-Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Christina Andersson, Anki Erdmann, Mikael Härdig, Anna-Karin Westerlund, Johan Carlsson, Stig-Göran Fransson, Anders Roos, Thelma Olsson Bylin, Karl-Gunnar Svensson, Vivianne Wetterling och Anna Malmqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Lagerman, Carola Björkman, Louise Callenberg, Jörgen Silén, Gunnar Bredin, Lena Lindström, Anneli Rosén, Helena Klahr Fast, Georg Lagerberg, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskoparna Thomas Söderberg och Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.